

Република Србија је у области образовања миграната и тражилаца азила кроз инклузивну образовну праксу постала пример у европском образовном простору. За ученике мигранте од 2017. године у школама је обезбеђена образовна и психосоцијална подршка у процесу образовања и васпитања.

Иако је образовање основно људско право, деца мигранти и тражиоци азила суочавају се са препрекама у приступу квалитетном образовању кроз језичку баријеру и етничке разлике, нерешени правни статус, искуство доласка из ратом захваћених земаља, кумулативним стресом и траумама, као и потребом за социјалном адаптацијом. Министарство просвете, науке и технолошког развоја уредило је ову област доносећи *Стручно упутство за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања*¹, али и унапређујући законски оквир². До сада је кроз систем образовања сукцесивно прошло преко 4.500 ученика миграната. Примењујући Стручно упутство израђено је преко 3.000 индивидуалних планова подршке за ученике мигранте, 115 планова подршке на нивоу школе, одржано преко 10.000 допунских часова учења српског језика, обезбеђена је вршњачка подршка у учењу, купљено око 500 књига и уџбеника, 650 комплета школског прибора.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја пружа подршку школама у којима се образују мигранти, између осталог, и обезбеђујући бесповратна финансијска средства за реализацију активности малих грантова у оквиру програма Европске комисије под називом Специјалне мере за јачање капацитета Републике Србије за реаговање у ефикасном суочавању са појачаним мешовитим миграционим токовима – „Подршка систему управљања миграцијама у Србији – Побољшање капацитета за прихват, унапређење услуга заштите и приступа образовању“. Имплементациони партнер Министарству у реализацији овог пројекта је Међународна организација за миграције (ИОМ).

¹ <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2017/06/STRUCNO-UPUTSTVO.pdf>

² Закон о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон и 6/2020), Члан 23, „Страни држављанин, лице без држављанства и тражилац држављанства, уписују се у установу из члана 89. овог закона и остварују право на образовање и васпитање под истим условима и на начин прописан законом за држављане Републике Србије. За децу и ученике из става 1. овог члана, за прогнана и расељена лица, избеглице и мигранте и децу и ученике који су враћени у земљу на основу споразума о реадмисији, која не познају језик на коме се изводи образовно-васпитни рад или поједине програмске садржаје од значаја за наставак образовања и васпитања, установа организује учење српског као страног језика“.

У школској 2020/21. години образовање ученика миграната не одступа од образовања осталих ученика у нашем систему, што је у великој мери условљено епидемиолошком ситуацијом (онлајн настава и комбиновано). Обухват основним образовањем у школској 2020/21. години у условима нестабилне епидемиолошке ситуације био је 85%, док је у редовним условима, пре пандемије обухват био од 92-95% мигрантске популације школског узраста. Школама и наставницима подршку пружају ментори, саветници/спољни сарадници ангажовани од стране Министарства, који одржавају редовну комуникацију са представницима Комесаријата за избеглице и миграције.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Међународна организација за миграције захваљују се свима који активно доприносе образовању миграната и тражилаца азила. Из тог разлога припремљене су три брошуре: Брошура са примерима примене добре праксе ваннаставних активности из школа у области образовања миграната / азиланата; Брошура са успешним примерима школске документације из области образовања миграната/азиланата (сценарио наставе, акциони план, школски извештај за ученике мигранте итд.); Брошура са школским радовима ученика миграната.

Брошура школских радова ученика миграната

Брошура, која је пред вама, представља збирку радова ученика миграната и других ученика који имају искуство дружења са њима. Теме око којих су груписани радови су: кутак за литерарни тренутак, пружамо руке пријатељства, кутак за интеркултурални тренутак, толеранција итд. Кроз ово креативно путовање препознаје се радост коју образовање носи, вршњачка подршка и дете које мора остати дете чак и у тешким околностима.

Србија је земља чији систем образовања пружа гостопримство и дозвољава развој деце миграната обезбеђујући им активну и потпуну инклузију у систем.

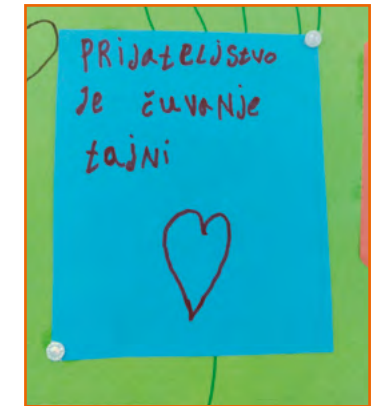
Пружамо руке пријатељства

У складу са насталом ситуацијом у вези са доласком већег броја миграната у Републику Србију, Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС прописало је *Стручно упутство за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања* које је прецизирало обавезе школа за израду Плана подршке на нивоу школе и израду Плана подршке ученику.

Процес укључивања ученика у образовни систем је прилично комплексан и подразумевао је укључивање свих актера школе и локалне заједнице у процес адаптације, интеграције и социјализације ученика миграната, али и превазилажење отпора према мигрантима и у сусрету са непознатим обичајима и културама. Школски тимови су успели да децу интегришу у постојећа одељења, пружали су им подршку, мотивисали и оснаживали наставнике и ученике како би им олакшали сналажење у новој средини и превазилажење језичке баријере. Различити социјални партнери пружали су додатну подршку школама у превазилажењу тешкоћа.

У току трајања Пројекта ученици из различитих средина учествовали су како у наставним, тако и у ваннаставним активностима. Активности су се односиле на превазилажење различитих проблема који су специфични за децу мигранте тражиоце азила. Током радионица и смислених активности настајали су радови ученика: презентације плакати, филмови, сликарски и други производи.

Сви радови носе лични печат аутора или групе која је кроз активности исказивала и мењала своја уверења, ставове о ученицима других вера и националности. Заједничке теме већине школских активности јесу; дискриминација, насиље, толеранција, образовање, људска права, интеркултуралност. Креативно изражавање ученика један је од начина за превазилажење стреса, а свакако и важан корак за адаптацију на нову средину. Производи који су заступљени настајали су на часовима редовне, допунске и додатне наставе као и на многобројним секцијама и активностима у које су ови ученици били укључени од тренутка доласка у наше школе.

ПРУЖАМО РУКУ ПРИЈАТЕЉСТВА
Рад ученика миграната ОШ „Миле Дубљевић“, Боговаћа.

Заједнички производ ученика земунске средње школе „Надежда Петровић“. Радови које је ученик Ј.И. из Пакистана израдио у оквиру активности пројекта „Школа за свако дете“, кроз учешће у радионицама, настави из предмета Здравствена психологија и географској секцији, а уз подршку вршњака из одељења у коме учи и сазрева.

Економско-трговинска школа, Врање

ОШ „Свети Сава“, Кикинда

ОШ „Миле Дубљевић“, Лајковац

Кутак за литерарни тренутак

Толеранција је поштовање, прихватање и уважавање различитости других људи у културама, обичајима, навикама, васпитању, начину изражавања... Сви смо ми различити. Различити у најмањим ситницама и то нас чини јединственима. Све што је јединствено по мени је вредније од оног обичног, свакидашњег, рађеног по шаблону. Толерантно или нетолерантно понашање није урођено, оно се учи. Треба од малена учити децу шта значи толеранција и како бити

толерантан у сваком моменту. Толеранција је добра људска особина. Потребно је развијати код себе висок праг толеранције јер је она део карактера сваке личности. Да ли ће неко бити толерантан или не, не зависи само од саме личности, зависи од васпитања, од средине у којој се живи, и од многих других ствари. У мом окружењу, на срећу, познајем толерантне људе. И оне који то нису. Њих избегавам.

Кристијан Сас, Основна и средња школа са домом ученика „Петро Кузмјак“, Руски Крстур

Сара Ерделински IV1
Н.Ц.И. „Милош Црњански“,
Кикинда

Толеранција

Толеранција подразумева да свако људско биће ужива она права која уживаш и ти сам. Свет у коме тренутно живимо је веома урбан. Живимо веома брзо. Ствари и људи око нас се мењају брзином светлости. Чак и јучерашњи дан се много разликује од данашњег. Прошлост је била много другачија. Раније је човеку сметала „само“ боја коже, а данас се људи убијају само зато што имају другачију фризуру, начин одевања... Сви смо једнаки, сви имамо своја права, само што је то много тешко схватити, већини људске популације. Свако је посебан на свој начин и има право на слободу изражавања и мишљења, што није разлог за честу употребу насиља и дискриминације. Заправо, у пракси толеранције, ваш непријатељ је ваш најбољи учитељ. Људи често осуђују на основу изгледа, иако ту особу не познају, већ су је видели само у пролазу. Предрасуда је терет који збуњује прошлост, прети будућности и чини садашњост недоступном.. Теже је разбити предрасуду него атом. Такво понашање, по мом мишљењу, није оправдано. Дискриминација је веома честа у данашњици. Под дискриминацијом спадају: расизам, ксенофобија, сексизам. Такође, поред дискриминације, заступљено је и насиље. Како међу вршњацима, тако и између људи различите вере, боје коже, националности... Такође, има много ратних покрета. Причамо како желимо мир у свету, а ништа не предузимамо по том питању. Свет је пун мржње и зла. Уместо да заборавимо на прошлост, треба да се окренемо садашњости и блиској будућности, да радимо на њој, да оставимо бољи свет будућим генерацијама.

Начин на који изражавамо толеранцију зависи од васпитања и образовања. Знање, само знање чини човека слободним и великим! Најчешће смо толерантни само према онима који су нам „слични“. Међутим, упознавањем других људи, разумевањем другачијих вредности, постајемо бољи. Прихватање и разумевање других представља основу за квалитетнију комуникацију и квалитет живота целе заједнице. Иако се не слажем са тим што говориш, до смрти ћу бранити твоје право да то слободно кажеш. Зато, треба да будемо толерантни и да прихватимо различитости, јер баш у њима се огледа лепота. Није црна овца другачија, већ су све беле исте. Треба да будемо

срећни, љубазни, пуни доброте. Прво да кренемо од себе, да се ми променимо. Јер, само је један делић свемира који сигурно можете поправити, а то сте ви сами. На тај начин ћемо постати узор другим људима у окружењу, па у региону, целом свету. Тако би било када бисмо сви исто размишљали. Свет би постао боље место за живот. Али, штета што нисмо сви исти. 😊 *Молим Вас, схватите последњу реченицу у есеју као иронију. Унапред Вам се захваљујем. ❤️

Јована Јакшић, I-1, СШ „Милош Црњански“, Кикинда

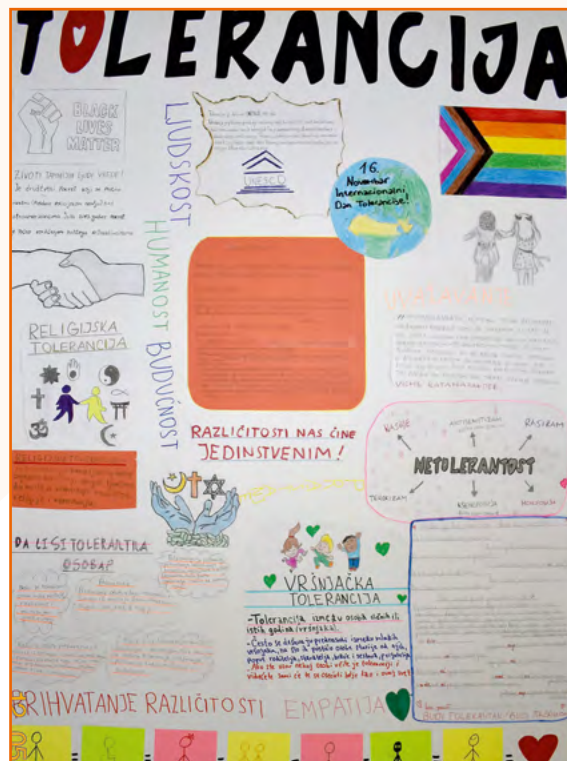

Дан толеранције у школи „Васа Пелагић“ (заједнички рад ученика)

Ана Никић, II/5, Шеста београдска гимназија

Рад ученика средње школе „Милош Црњански“, Кикинда

Ja imam san¹

moja misija

Svako od nas ima misiju u svom životu. Moja misija je da širim razumevanje i saradnju i da razvijam ljubav u okruženju. Moja odgovornost i obaveza je stoga velika. Moja misija nije nemoguća.

migracije

Nisam se nikad selio, ali znam da od kako čovek postoji, ljudi se sele. U proteklih nekoliko godina čuo sam za pojam PRISILNE migracije. To je kad se ljudi sele da bi spasili GOLI život.

zajedno

Pripadam grupi tinejdžera. Imam 16. godina i jedinstvenu priliku da počnem da menjam svet. Razlika između mene i mojih vršnjaka u svetu je u kulturi, veroispovesti, jeziku ... Razlike između mene i mojih vršnjaka NEMA.

tolerancija

Rastem i učim jer želim da izrastem u osobu koja će znati da poštuje različitosti. Shvatio sam da se ljudi ne rađaju tolerantni ili netolerantni, to je nešto što se razvija i uči.

etičke vrednosti

Znam za četiri osnovna etička principa: poštovanje ličnosti, dobročinstvo, pravda, poštovanje zajednica

reč NATURALIZOVATI

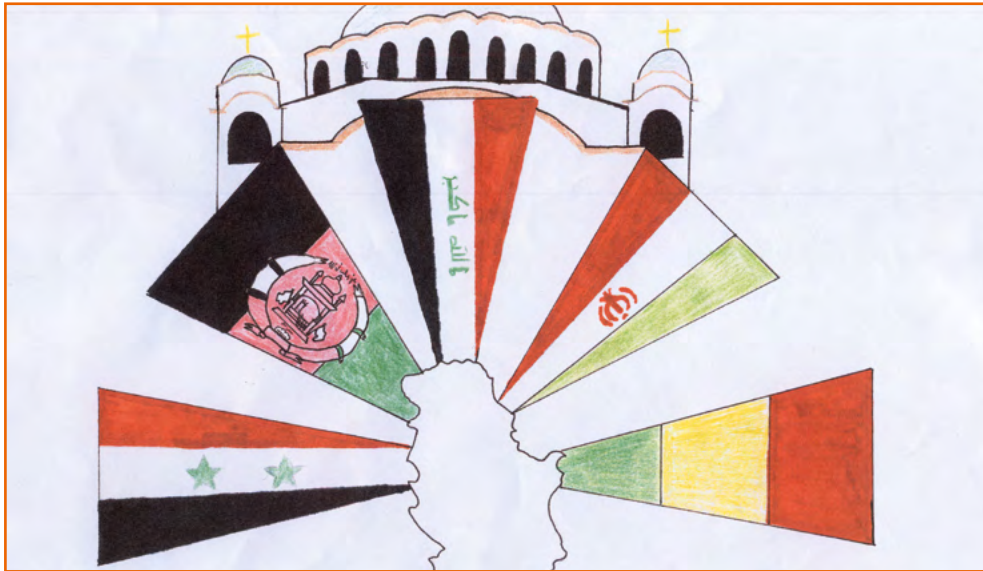
odomačiti se, priroditi, primiti nekoga u porodicu, usvojiti

građansko vaspitanje

građanin (srpski, нир. *грађанин*), *imenica*
♥ pripadnik naroda/države, stanovnik, žitelj, ...

1 Naslov govora Martina Lutera Kinga o ljudskim pravima

Кутак за интеркултурални тренутак

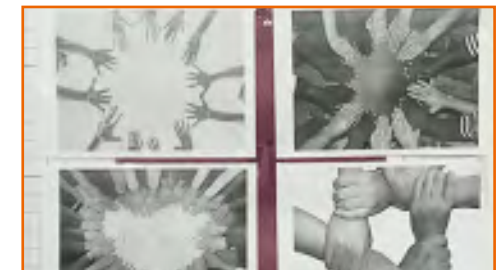
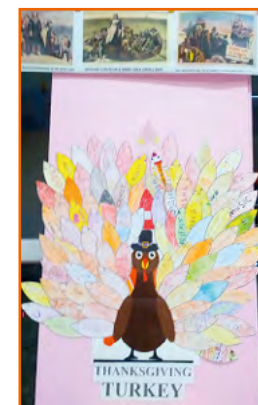
Марко Радаковић, III/4, Шеста београдска гимназија

ОШ „Петефи Шандор“, Дорослово

ОШ „Вера Благојевић“, Бања Ковиљача

ОШ „Христо Ботев“, Димитровград

Кутак за ликовни тренутак

Уметност не зна за поделе и границе, баш као што је и свет без подела у нашим сновима. Сви сањамо, а Сарини снови обојени су дивним бојама! Своје радове приказала је и на изложби коју су организовали њени нови другови и наставници из гимназије „Сава Шумановић“.

Сара Ал Сабахи
Гимназија „Сава Шумановић“, Шид

ОШ „Ђура Јакшић“, Кикинда
(декупаж радионица)

ОШ „Вук Караџић“, Тутин
Дан мира

ОШ „Христо Ботев“,
Димитровград

ОШ „Свети Сава“, Кикинда

Заједнички тематски рад ученика миграната и наших ученика

Медицинска школа „Надежда Петровић”, Земун

Рад ученика ОШ „Петефи Шандор”, (Дорослово)

Радови ученика настали у кампу у Крњачи

Њихов кутак за ликовни тренутак

Камп у Крњачи (ликовна радионица)

Рушимо предрасуде, градимо мостове пријатељства

СВИ ИМАМО ПРАВО НА СЛОБОДАН ЖИВОТ,
ЗДРАВЉЕ, ОБРАЗОВАЊЕ - Ања Пејовић 1/7

МИГРАНТИ И ЊИХОВА ПРАВА

Пре свега, ко су мигранти? Мигранти су људи који врше промену места сталног боравка ради задовољавања различитих потреба (бољих услова за живот и рад, запослења, школовања итд.)

Миграције становништва су разноврсне. Било је организованих или планских и стихийских пресељавања. Наше становништво је учествовало у масовним принудним миграцијама. Постоје и сезонске и дневне миграције становништва.

- право на живот;
Као и сваки нормалан човек, мигранти требају имати право на живот, на слободу и безбедност. Свака држава треба дати до знања својим становницима, да поштују мигранте и да им докажу да су ту сада где јесу безбедни.

Постоје различите категорије миграната и сваку треба поштовати на свој начин. Требају да имају права да живе, где су већ мигрирали, као нормалан грађанин. Да у тој земљи могу нормално да се запосле, школују се, школују децу без икаквих проблема. Да у школи не буде никаквих дискриминација међу децом, док су и даље мали треба их научити да поштују своје другаре без обзира што је неко мало другачији.

- право на здравље
Свима нама некада здравље није уреду и имамо могућност од државе наравно да то излечимо. Као и ми, мигранти требају да имају право на здравље и нормалне могућности лечења, да ли то била болница или било која друга устнова није битно.

Сва права која нормалан човек има, треба имати и један мигрант.

М. Ђорђевић II/б, Шеста београдска гимназија

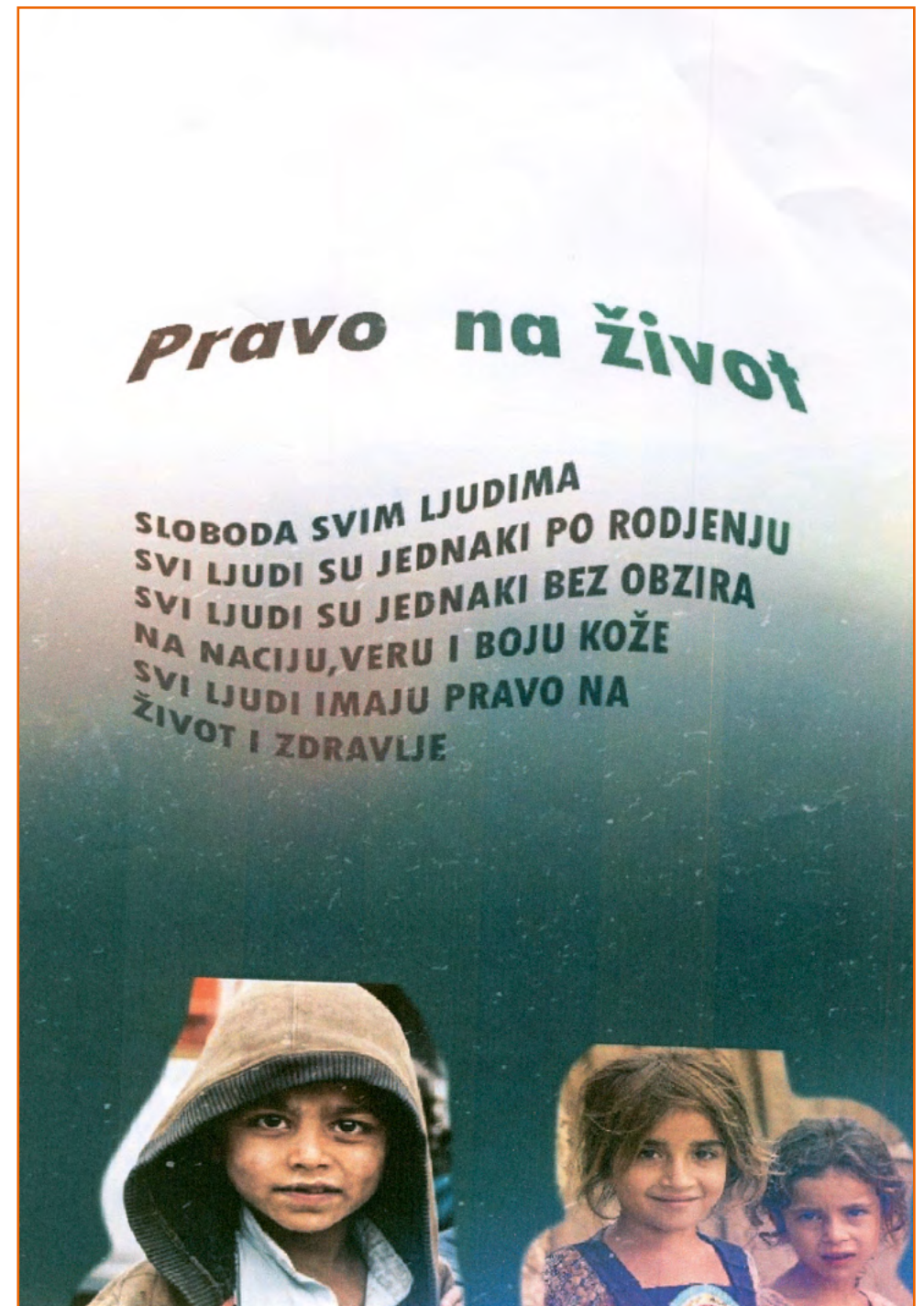
Вукашин Обрадовић, II/6,
Шеста београдска гимназија

Ива Кричак, III/5,
Шеста београдска гимназија

Вида Радовић, III/3, Шеста београдска гимназија

Урош Ликавац, II/5, Шеста београдска гимназија

The message

**If you want to be cool,
go to school.**

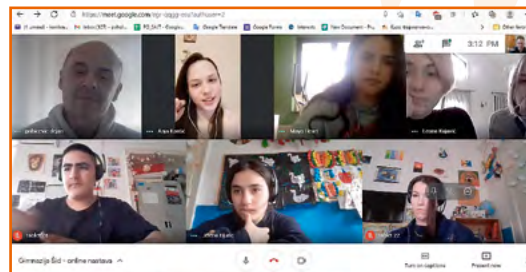
**If you want to laugh,
cut your sadness in half.**

**If you want to smile,
put all jokes in a pile.**

**Love others and love yourself,
dance with an elf on the shelf.**

**Do you want to play with me?
Stand up and join us in one, two, three.**

If you want to be strong,

**Песма је настала као продукт структурираног онлајн дружења организованог за ученике мигранте и чланове Тима за вршњачку медијацију средње школе „Сремски фронт“ у Шиду.*

Техничка школа, Кикинда

Продукти ученика настали кроз активности уређења простора за потребе филма у оквиру филмске секције. Све радове (кречење, постављање ламината, декорисање намештаја и зидова, постављање завеса, чишћење...) реализовали су ученици Школе и ученици мигранти средњошколског узраста.

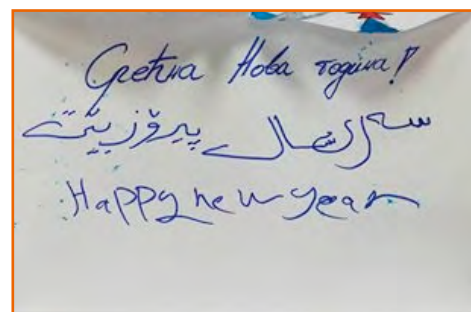
Дечја машта измашта свашта

ОШ „Краљица Марија“, Београд
(Продукти настали на новогодишњим радионицама)

ОШ „Филип Вишњић“, Моровић (припреме за новогодишњи вашар)

Школа за основно образовање одраслих, Обреновац

Уметничка радионица од рециклираног материјала
ОШ „Сремски фронт“, Шид

ОШ „Светозар Марковић“, Врање

Кикинда – продукти
у оквиру пројекта
„Буди друг, дај ми
крила један круг!“

Продукти са радионица
„Вешти прсти“

Ученице шестог, седмог и осмог разреда, Т.К, С.С, А.К, К.Т. учествовале су на радионици „Вешти прсти“ у оквиру пројекта „Буди друг, дај ми крила један круг!“

Радионица „Кика“

Ученици петог, шестог и седмог разреда су учествовали на радионици под називом „Кика“, посвећеној посети музеју и обиласку мамаутице Кике која заштитни знак Кикинде.

Радионица „Музеј од А до Ш“

Учесници радионице су имали задатак да уз помоћ наставнице осмисле разгледницу са мотивима везаним за град техником линеореза.

Ученик Мухамед у Техничкој школи у Лозници

Uses new technologies in the field of managing the electric motors / systems. Designs, inspects and maintains electrical installations.

3. Електромеханичар за термичке и расхладне уређаје (III степен)
 Electro-Mechanical Technician for Cooling and Heating Systems (III degree)

Responsible for repairing refrigerators, air conditioning devices, electric ovens/ranges and other home appliances.

4. Електроинсталатер (III степен)
 Electrical installer (III degree)

Builds/Makes/Produces and maintains electrical installations.

Техничка школа, Лозница
 Technical School, The town of Loznica

Брошура на: Српском језику, Арapsком језику, Енглеском језику, Фарси језику

2. Демонстратор зидних површина (III степен)
 House Painter and Decorator (III degree)

Painter and Decorator is responsible for painting and decorating services, such as applying wallpaper and doing ornamental plastering.

3. Керамичар-горацар-пећар (III степен)
 Ceramist-Stove Maker (III degree)

Керамичар поставља керамичке, бетонске и камене плочице у објектима. Керамичар обавља задатке, подове и друге површине најчешће у унутрашњости објекта.

2. Механичар грејне и расхладне технике (III степен)
 Heating (Ventilation) and Air Conditioning Mechanic (III degree)

A HVAC mechanic is a person who installs, maintains and repairs heating, cooling and air conditioning units, which is an extremely demanding and complex job.

3. Заваривач (III степен)
 Welder (III degree)

Заваривач врши различите металне делове поступачно заваривањем.

A welder must be conversant with the types of electrodes, their characteristics and uses. Also, a welder should be familiar with the types of electricity, its sources, and its roles/functions in the welding process itself.

4. Аутомобилар (III степен)
 Car mechanic (III degree)

Аутомобилар обављају детаљну провјеру возила и уградњу делова и врсту оштећења. Они одржавају и израђују компресије возила, брзине, бензинске, дизелске, и аутоматске.

5. Аутомеханичар (III степен)
 Car-body mechanic (III degree)

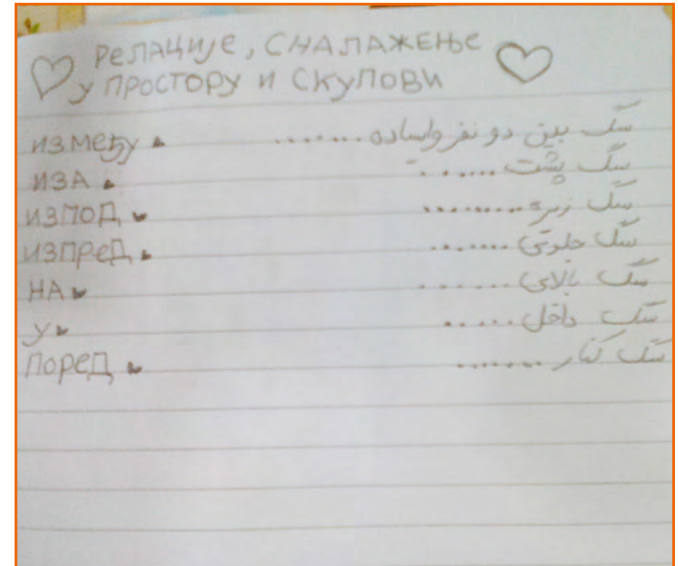
Аутомеханичар је одговоран за сервис, одржавање изворних делова, одређивање и отклањање неисправности на возилима, растављање и састављање делова и склопава вршилом одржавање возила.

ГРАЂЕВИНАРСТВО
 BUILDING PROFESSION

1. Архитектонски техничар (IV степен)
 Architectural technician (IV degree)

Црта пројекта на компјутеру у програмима AutoCAD / ArchiCAD. Архитектонски техничари учествују у пословима грађевинарских објеката од планирања, пројектовања до изградње објекта.

Ученици Техничке школе у Лозници превели су на енглески, арапски и фарси језик информативну брошуру о занимањима за која се школују у њиховој школи за своје пријатеље мигранте из прихватног центра за избеглице.

ОШ „Миле Дубљевић” из Боговаће, рад ученика мигранта – предлози у српском језику

Дана 24.01.2019. године прослављен је Међународни дан загрљаја у многим школама заједно са ученицима мигрантима. Ученици су упознати са чињеницом да се овај празник у целом свету обележава 21. јануара и да је озваничен 1986. године у Мичигену, а загрљај је делотворан и отклања тугу, стрес и чини нас срећнијим.

Душко Радовић о деци:

**Волимо децу и кад су крива,
јер ње их живот кажњавати и кад нису.**

Издавач:

Министарство просвете,
науке и технолошког развоја
Републике Србије

Координатор пројекта:

Међународна организација
за миграције (ИОМ)

Аутори прилога:

Ученици и запослени у школама које
похађају ученици мигранти у Србији.

Дизајн:

DNA Communications

Штампа:

Футура

Београд, 2021. год.

За текстуални и фотографски садржај ове публикације одговоран је издавач. Текст и фотографије у овој публикацији не одражавају нужно и ставове Европске уније нити Међународне организације за миграције (ИОМ).

Ниједан део ове публикације не сме бити преведен, репродукован или пренет, ни у једном виду и ни на који начин, електронским (ЦД, интернет итд.) или механичким путем, укључујући фотокопирање, снимање или неки други вид складиштења информација или њиховог смештања у системе за даље преузимање, без претходне писмене дозволе.

Ова публикација настала је у оквиру Подршке Европске уније управљању миграцијама у Републици Србији. Европска унија (ЕУ) је највећи донатор Републике Србије у управљању миграцијама. Од средине 2015.године, када је почео повећан прилив миграната на територију Републике Србије, ЕУ је донирала више од 130 милиона евра и тако је обезбедила хуманитарну помоћ и заштиту миграната, а посебно деце, адекватне услове смештаја и живота у прихватним и центрима за азил, укључујући храну, здравствену негу и образовање, помоћ локалним заједницама где су смештени мигранти како би се ојачала социјална кохезија, помоћ Републици Србији при управљању границама и борби против трговине људима, као и помоћ за изградњу капацитета институција Републике Србије које су укључене у управљање миграцијама. Такође, ЕУ је подржала Србију са више од 28 милиона евра да ефикасно контролише границе и тако допринесе безбедности грађана Србије, унапреди безбедност на граничним прелазима и спречи криминалне активности, и тако омогући брз проток путника и робе (интегрисано управљање границом).

За више информација о активностима које се реализују у склопу Подршке Европске уније управљању миграцијама у Републици Србији посетите:

<http://euinfo.rs/podrska-eu-upravljanju-migracijama/>